

**ӘЛ-ФАРАБИ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ  
ФИЛОСОФИЯ ЖӘНЕ САЯСАТТАНУ ФАКУЛЬТЕТІ  
ЖАЛПЫ ЖӘНЕ ҚОЛДАНБАЛЫ ПСИХОЛОГИЯ КАФЕДРАСЫ**

**ҚОРЫТЫНДЫ ЕМТИХАН БАҒДАРЛАМАСЫ**

**МР 2205 - «ДАРЫНДЫЛЫҚ ПЕН ДАНЫШПАНДЫҚТЫ ЗЕРТЕУ ЖӘНЕ  
ДАМУ»**

**6B03107 – ПСИХОЛОГИЯ МАМАНДЫҒЫ БОЙЫНША БІЛІМ БЕРУ  
БАҒДАРЛАМАСЫ**

**2-курс магистрант**

**Кредит саны-9**

**Күзгі семестр  
2024-2025 оқу жылы**

**Оқытушы: доцент м.а. Борбасова Г.Н.**

**Алматы, 2024**

---

---

«Дарындылық пен данышпандықты зертеу және дамыту» пәні бойынша қорытынды емтихан бағдарламасын жалпы және қолданбалы психология кафедрасының PhD, доцент м.а., Борбасова Г.Н. дайындаған

Жалпы және қолданбалы психология кафедрасының мәжілісінде қаралып ұсынылды.

«\_\_» , 2024 ж., хаттама №

Кафедра меңгерушісі \_\_\_\_\_ А.К. Мынбаева

## БАҒДАРЛАМА

### «Дарындылық пен данышпандықты зертеу және дамыту» пәні бойынша қорытынды емтихан бағдарламасы

**Емтиханға шығарылатын оқу тақырыптары:** Емтиханға *силлабуста берілген тақырыптар беріледі. Тақырыптың мазмұны барлық жұмыс түрлерін:* дәрістер мен семинарлардың тақырыптары, сондай-ақ студенттердің өзіндік жұмысына арналған тапсырмаларды қамтиды.

Емтихан өткізу ерекшеліктері: емтиханды студент **қорытынды емтихан жазбаша** жүйесі бойынша **тапсырады**.

Пән бойынша қорытынды емтихан 15 апталық оқытудан кейін жүргізіледі. Емтихан түрі

Жазбаша емтиханның сұрақтары пән бойынша оқытылған дәріс, семинар және СӨЖ тапсырмаларының барысында құрастырылады. Оқыту кезіндегі жазбаша емтиханның міндеті - оқу жетістіктерін меңгеруге жоспарланған білімдері мен дағдыларын бағалау болып табылады. Оқыту кезінде сұрақтарды әзірлеу критериялды-бағдарлы тұрғысынан қарастырылады.

Сұрақтарды құруда мазмұнды іріктеу кезінде басшылыққа алынатын принциптер: материалдың маңыздылығы; ғылыми нақтылық; сұрақтың мазмұнының пән бойынша білімдерге, деңгейіне сәйкестігі; репрезентативтілік (бақылау үшін мазмұн элементтерінің толықтығы мен жеткіліктілігі); **жазбаша** емтиханның тапсырмалары мазмұнының білім жүйелілігі талаптарына сәйкестігі; кешенділік және теңгерімділік (негізгі тақырыптардың кешенді көрінісі және негізгі теориялық материалдар мен практикалық іс-әрекет әдістерінің теңдестірілген көрінісі);

**Жазбаша** емтихан **оффлайн** жүйесінде ұйымдастырылады, сұрақтарының саны 30 – ды құрайды, бір **жазбаша** емтиханның тапсырмасында - 3 сұрақ нұсқасы беріледі.

Күрделілік деңгейі және ұзақтығы оқыту нәтижелеріне байланысты (когнитивті-білімді түсіну, функционалды-білімді қолдану, жүйелік-бағалау, өнімді құру).

### **ЕМТИХАНҒА АРНАЛҒАН ӘДІСТЕМЕЛІК НҰСҚАУЛАР**

Жоғарыда көрсетілгендей *силлабус* бойынша барлық тақырыптар қамтылған. 30сұрақтан тұратын тапсырмалары дайындалады

*Өткізу форматы:* жазбаша емтихан, *оффлайн*

*Тапсыру күні мен уақыты:* емтихан сессиясының кестесіне сәйкес болады

*Емтихан уақыты:* 3 сағат

Жазылған емтихан нәтижелері 100-баллды жүйеде бағаланады

### **Оқытудың нәтижелері:**

**Бағдарламаны меңгеру қорытындысы бойынша білім алушы келесі оқу нәтижелеріне ие болады:**

- «Дарындылық пен данышпандықты зертеу және дамыту» ғылымы негізінде адамның психологиясын (ауызша және жазбаша формада) түсіндіру, талдау, өткізу және жобалай алуды көрсете алуға;
- «Дарындылық пен данышпандықты зертеу және дамыту» саласындағы зерттеулердегі әр түрлі тәсілдерді орынды және тұжырымды түрде салыстыру;
- Психологияның зерттеу әдістерін түсіндіре отырып, олардың мүмкіндіктері мен шектеуліктерін жүйелі негізде бере алуға;

- «Дарындылық пен данышпандықты зертеу және дамыту» даму тенденцияларын оларды өздерінің ғылыми зерттеулерінде одан әрі қолдану мақсатында салыстыру;
- «Дарындылық пен данышпандықты зертеу және дамыту» теориялық және эмпирикалық тәсілдерді дамыту проблемаларын ғылыми гипотезаны құру тұрғысынан бағалау.

Төменде көрсетілгендей силлабус бойынша барлық тақырыптар қамтылған 30 сұрақ дайындалып Univer жүйесіне жүктелді.

№	Сұрақ
1	«Дарындылық» және данышпандық» ұғымдарына анықтама беру.
2	Бастауыш сыныпта дарынды балалармен жұмыстың негізгі формалары.
3	Дарынды балалардың жалпы сипаттамасы.
4	Дарынды және данышпан балалармен жұмысты ұйымдастыру.
5	Балалардың дарындылығының көрінісі.
6	Балалық шақтағы дарындылықтың ерекшеліктері.
7	Дарындылық пен данышпандықтың теориялық негіздері.
8	Дарынды баланың тұлғалық ерекшеліктері.
9	Дарындылықтың қазіргі заманғы негізгі ұғымдары.
10	Дарынды баланы тәрбиелеу мен дамытудағы отбасының рөлі.
11	Бастауыш сыныптағы дарынды баланы анықтау.
12	Интеллектуалдық дарындылық.
13	Дарынды балаларды оқытудағы мәселелер.
14	Кіші мектеп оқушыларының дарындылығын диагностикалау әдістері.
15	Дарындылықты диагностикалаудың әдістемелік тәсілдері.
16	Дарындылық пен данышпандықты дамытуға арналған бағдарламалар.
17	Дарынды балаларды тәрбиелеудің ерекшеліктері.
18	Дарынды балалардың құрдастарымен және мұғалімдермен қарым-қатынасы.
19	Дарынды баланың тұлғалық ерекшеліктері: гармониялық және дисгармониялық даму түрлері
20	Дарынды балалардың әлеуметтік бейімделуі.
21	Дарындылық және гендерлік айырмашылықтар.
22	Дарынды балалардың дамуындағы қоршаған орта мен генетиканың рөлі.
23	Дарындылық пен данышпандықты дамытудағы мотивациялық аспектілер.
24	Жалпы және арнайы дарындылық. Арнайы дарындылықтың түрлері.
25	Дарындылықтың көрінуіндегі сензитивті кезеңдер.
26	Отбасы дарынды балаларды қолдаудың маңызды факторлар ретінде.
27	Заманауи ақпараттық технологиялар мен дарындылықты дамыту.
28	Вундеркинд балалар құбылысын және дарынды балалардың жеке даму траекториясын талдау.
29	Жалпы дарындылық құрылымындағы креативтілік. Креативтілік пен интеллект арасындағы байланыс.
30	Балалардың дарындылығын қолдау мен дамытудағы заманауи технологиялардың рөлін талқылау.

### Ұсынылатын әдебиеттер:

#### Негізгі:

1. Ильин Е.П. Психология творчества, креативности, одаренности. – СПб.: Питер, 2009. – 434 с.
2. Ушаков Д.В. Психология одаренности. От теории к практике. – М, 2008.
3. Психология одаренности детей и подростков / под ред. Лейтеса Н.С. – М., 2000.
4. Ридецкая О.Г.. Психология одаренности. Учебно-практическое пособие / М.: Издательский центр ЕАОИ, 2011. - 376 с.

**Қосымша:**

1. Белова, Е.С. Одаренность малыша: раскрыть, понять, поддержать/ Е.С. Белов.- М., 2010.
2. Бечвая А.Т. Педагогическая поддержка одаренных детей семей группы риска // Вестник Костромского государственного университета им. Н.А. Некрасова. Серия Гуманитарные науки: Педагогика. Психология. Социальная работа. Акмеология. Ювенология. Социокинетика. № 4 / том 16 / 2010.
3. Бобров А.Н., Власова О.Г. Креативность в системе личностных ресурсов одаренных старшеклассников // Известия Южного федерального университета. Технические науки. № 1 / том 56 / 2006.
4. Богпомочева О.А. Особенности образа мира у одаренных подростков // Психологическая наука и образование. 2006. № 4.
5. Выготский Л.С. Воображение и творчество в детском возрасте. 3-е изд. — М., 1991.

<b>Бағалау және аттестат тау саясаты</b>	<p align="center"><b>Қорытынды бақылау (емтихан) бағасын есептеу формуласы:</b></p> <p align="center">Қорытынды бақылау бағасы = 1-сұрақтың балы (теориялық сұрақ) + 2-сұрақтың балы (теориялық сұрақ) + 3-сұрақтың балы (практикалық сұрақ)</p> <p align="center"><b>Пән бойынша қорытынды бағалау формуласы:</b></p> $ҚБ = \left( \frac{АБ1 + АБ2}{2} \right) \times 0,6 + (ҚЕ \times 0,4)$ <p align="center">мұндағы, АБ – аралық бақылау; ҚБ – қорытынды бақылау; ҚЕ – қорытынды емтихан.</p> <p align="center"><b>Бағалау шкаласы:</b></p>																																																																
	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Әріптік жүйе бойынша бағалау</th> <th>Балдардың сандық эквиваленті</th> <th>Балдардың % көрсеткіші</th> <th>Дәстүрлі жүйе бойынша бағалау</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>A</td> <td>4,0</td> <td>95-100</td> <td rowspan="2">Үздік</td> </tr> <tr> <td>A-</td> <td>3,67</td> <td>90-94</td> </tr> <tr> <td>B+</td> <td>3,33</td> <td>85-89</td> <td rowspan="3">Жақсы</td> </tr> <tr> <td>B</td> <td>3,0</td> <td>80-84</td> </tr> <tr> <td>B-</td> <td>2,67</td> <td>75-79</td> </tr> <tr> <td>C+</td> <td>2,33</td> <td>70-74</td> <td rowspan="4">Қанағаттанарлық</td> </tr> <tr> <td>C</td> <td>2,0</td> <td>65-69</td> </tr> <tr> <td>C-</td> <td>1,67</td> <td>60-64</td> </tr> <tr> <td>D+</td> <td>1,33</td> <td>55-59</td> </tr> <tr> <td>D</td> <td>1,0</td> <td>50-54</td> <td rowspan="2">Қанағаттандырарлықыз</td> </tr> <tr> <td>FX</td> <td>0,5</td> <td>25-49</td> </tr> <tr> <td>F</td> <td>0</td> <td>0-24</td> <td></td> </tr> <tr> <td>I (Incomplete)</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>"Пән аяқталған жоқ" (гра есептеуінде ескерілмейді)</td> </tr> <tr> <td>AU (Audit)</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>"Пән тыңдалды" (гра есептеуінде ескерілмейді)</td> </tr> <tr> <td>Атт. өтi</td> <td>-</td> <td>30-60 50-100</td> <td>"Атт. өтi" (гра есептеуінде ескерілмейді)</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td>0-29</td> <td>"Атт. өтпеген"</td> </tr> </tbody> </table>	Әріптік жүйе бойынша бағалау	Балдардың сандық эквиваленті	Балдардың % көрсеткіші	Дәстүрлі жүйе бойынша бағалау	A	4,0	95-100	Үздік	A-	3,67	90-94	B+	3,33	85-89	Жақсы	B	3,0	80-84	B-	2,67	75-79	C+	2,33	70-74	Қанағаттанарлық	C	2,0	65-69	C-	1,67	60-64	D+	1,33	55-59	D	1,0	50-54	Қанағаттандырарлықыз	FX	0,5	25-49	F	0	0-24		I (Incomplete)	-	-	"Пән аяқталған жоқ" (гра есептеуінде ескерілмейді)	AU (Audit)	-	-	"Пән тыңдалды" (гра есептеуінде ескерілмейді)	Атт. өтi	-	30-60 50-100	"Атт. өтi" (гра есептеуінде ескерілмейді)			0-29	"Атт. өтпеген"			
Әріптік жүйе бойынша бағалау	Балдардың сандық эквиваленті	Балдардың % көрсеткіші	Дәстүрлі жүйе бойынша бағалау																																																														
A	4,0	95-100	Үздік																																																														
A-	3,67	90-94																																																															
B+	3,33	85-89	Жақсы																																																														
B	3,0	80-84																																																															
B-	2,67	75-79																																																															
C+	2,33	70-74	Қанағаттанарлық																																																														
C	2,0	65-69																																																															
C-	1,67	60-64																																																															
D+	1,33	55-59																																																															
D	1,0	50-54	Қанағаттандырарлықыз																																																														
FX	0,5	25-49																																																															
F	0	0-24																																																															
I (Incomplete)	-	-	"Пән аяқталған жоқ" (гра есептеуінде ескерілмейді)																																																														
AU (Audit)	-	-	"Пән тыңдалды" (гра есептеуінде ескерілмейді)																																																														
Атт. өтi	-	30-60 50-100	"Атт. өтi" (гра есептеуінде ескерілмейді)																																																														
		0-29	"Атт. өтпеген"																																																														

	Атг. өтпеген	-	0-49	(гра есептеуінде ескерілмейді)	
--	--------------	---	------	-----------------------------------	--

	R-айырмашылық	-	-	"Оқу жоспары бойынша пән айырмашылықтары" (гра есептеуінде ескерілмейді)	
--	---------------	---	---	--	--

**Дәріскер, PhD, доцент м.а.**

**Г.Н.Борбасова**

## ҚОРЫТЫНДЫ БАҚЫЛАУДЫ КРИТЕРИАЛДЫ БАҒАЛАУ РУБРИКАТОРЫ

(стандартты ауызша / жазбаша нысандар үшін)

Пән: \_ «Дарындылық пен данышпандықты зертеу және дамыту» \_\_\_\_\_ . Форма: дәстүрлі жазбаша/оффлайн \_\_\_\_\_

№	Балл Критерийі	ДЕСКРИПТОРЛАР				
		«Өте жақсы»	«Жақсы»	«Қанағаттанарлық»	«Қанағаттанарлықсыз»	
		90-100 % % (27-30 балл)	70-89% (21-26 балл)	50-69% (15-20 балл)	25-49% (8-14 балл)	0-24% (0-7 балл)
<b>1 сұрақ 30 балл</b>	Курс теориясы мен тұжырымдамаларын білу және түсіну	Білім алушы оқу бағдарламасындағы пәнді толық меңгерген, пәнді жеткілікті мөлшерде терең игерген; берілген тапсырмаға өздігінен логикалық бірізділікпен және жан-жақты жауап береді, ең негізгісін анықтап көрсетеді, оқылған материалды анализдеу, салыстыру, жіктеу, толықтыру, нақтылау және жүйелеуге қабілетті; осыған орай, бастысын белгілеп алып, себеп-салдар байланыстарын анықтайды; жауаптарды нақты келтіреді, қажетті мысалдармен дәлелдей алады; жауаптарды сауатты ғылыми тілде баяндайды, барлық ңылыми терминдер мен ұғымдарды дұрыс қолданады және дұрыс ашып көрсетеді. Негізгі және қосымша әдебиеттермен жақсы таныс.	Білім алушы пәндегі білімді бағдарламаға сәйкес толыққа жуық игерген (кейбір, әсіресе, күрделі тараулар бойынша білімінде олқылықтар болады); ең негізгілерін үнемі ажырата алмайды, сонымен қатар, жауабында айтарлықтай қателіктерге жол бермейді; жеңіл және орташа қиындықтағы ситуациялық тапсырмаларды шеше алады; Жауаптар сауатты ғылыми тілде толық дұрыс көрсетілмеген және Мысалдарды келтіргенде толық нақты бере алмайды. негізгі ережелерде қысқартылған аргументтерді береді және материалды түсіндіріп беру логикасы мен реттілігі сақталмаған.	Білім алушы пән бойынша білімнің негізгі мөлшерін игерген; өздігінен жауап беруге қиналады, нақты емес формулировка жасайды. Тек жеңіл тапсырмаларды орындауға қабілетті, Жалпы оқу курсының тақырыбына назар аударарды, бірақ нақты мәселелерді ашуда қиындықтарға тап болады. дұрыс тұжырымдар дұрыс емес тұжырымдармен қиылысады. материалды баяндау логикасы мен реттілігін бұзуға жол берген, жауап беру барысында сұрақтар бойынша қателіктер жасайды.	Жауаптар сұрақтардың мазмұнына сәйкес келмейді. Оқу курсы үшін сұрақтардағы негізгі ұғымдар қате түсіндіріледі. Қойылған сұрақтарды дұрыс қамтымау, қате дәлелдеу, фактілік және сөздік қателер, дұрыс емес қорытындыны болжау.	Білім алушының сұрақтарға жауаптары жоқ; оқу материалының маңызды бөлігін білмеуі немесе түсінбеуі анықталады. Білім алушы пәндегі білімнің міндетті минимумдарын игермеген. Негізгі ұғымдарды, теорияларды білмейді. Қорытынды бақылау жүргізу қағидаларын жасай алмайды.
<b>2 сұрақ 30 балл</b>	Таңдалған әдістеме мен технологияны нақты практикалық тапсырмаларға қолдану	Таңдалған әдістеме мен технологияны нақты тапсырмаларға терең мағынада қолданылады; ғылыми ұғымдарды қойылған міндетке еркін қолданады, негізгі проблеманы логикалық және дәлелді түрде ашады. Оқу тапсырмасын толық	Таңдалған әдістеме мен технологияны нақты практикалық тапсырмаларға толық қолдану барысында кемшіліктер болады. Курстың әдістемесі мен студенттің алған білімі толық емес интеграцияланған және	Таңдалған әдістеме мен технологияны нақты практикалық тапсырмаларға жеткілікті қолдана алмайды. Курстың теориялық білімі мен құралдары үстірт қолданылады, мазмұны аз,	Таңдалған әдістеме мен технологияны нақты практикалық тапсырмаларға қолдана алмайды. Пәннің маңызды бөлігін дұрыс қолданбайды, өздігінен түзете алмайтын елеулі	Тапсырмаларды шешу үшін білімді, алгоритмдерді қолдана алмайды; қорытынды және нәтиже жасай алмайды. жауап беру кезінде өрескел



		орындайды, қойылған сұраққа егжей-тегжейлі, дәлелді жауап береді, содан кейін курстың практикалық мәселелерін шеше алады.	ұсынылған нақты практикалық мәселелерді шешуге бейімделген. жауаптар нақты құрылымдалмаған, жауапта маңызды емес кейбір қателіктер кездеседі, оларды жетекші сұрақтың арқасында өздігінен түзете алады; Оқу тапсырмасын ішінара орындау толық емес, курстың практикалық мәселелерін толық шеше алмаған жағдайда, қойылатын сұраққа дәлелді жауап береді.	жауапта дәлсіздіктер байқалады, ұсынылған материалдың мағынасы жоқ, пәнаралық байланыстар туралы түсінік бере алмайды. Материал фрагменттелген, логикалық дәйектілікті бұза отырып, нақты және семантикалық дәлсіздіктерге жол береді.	нақты қателіктерге жол береді, берілген тапсырма мазмұны бойынша қосымша сұрақтарға дұрыс жауап бермейді. Тапсырмаларды шеше алмайды, тапсырмаларды жалпы түрде орындауында нормадан асатын қателіктер мен кемшіліктер болады.	қателіктер жібереді, оны ұстаз көмегімен де түзете алмайды; материалды игермеген. Қорытынды бақылау жүргізу қағидаларын жасай алмайды.
№	Балл Критерийі	<b>ДЕСКРИПТОРЛАР</b>				
		<b>«Өте жақсы»</b>	<b>«Жақсы»</b>	<b>«Қанағаттанарлық»</b>	<b>«Қанағаттанарлықсыз»</b>	
		<b>90-100 % (36-40 балл)</b>	<b>70-89% (28-35 балл)</b>	<b>50-69% (20-27 балл)</b>	<b>25-49% (10-19 балл)</b>	<b>0-24% (0-9 балл)</b>
<b>3 сұрақ 40 балл</b>	Таңдалған әдістеменің ұсынылған практикалық және лабораториялық тапсырмаға қолданылуын бағалау және талдау, алынған нәтижені негіздеу	Белгілі бір тақырып бойынша әдістер мен технологияларды интеграциялау, негіздеу және талдау, жауапты құрылымдау, Ақпараттық коммуникациялық технологиялар мен теорияны интеграциялауы және талдауы нақты, жоғары деңгейде. Тұжырымдарды талдау қабілетінің болуы, жауаптар мысалдармен және көрнекі материалдармен, оның ішінде білім алушының өз тәжірибесінен суреттеледі; диалог жүргізу және ғылыми пікірталасқа түсу қабілетін көрсетеді. Анализдер мен басқа да зерттеулер нәтижелерін еркін баяндайды және өте күрделі ситуациялық тапсырмаларды шешеді; Ғылыми ұстанымды және қолданылған әдістеме мен технологияны дәйекті, қисынды	Білімдерін практикалық және лабораториялық тапсырмаға қолдану барысында елеусіз қателіктер жібереді, ғылыми-техникалық терминдерді қолдануы нақты емес. Ақпараттық коммуникациялық технологиялар мен теорияны интеграциялауы және талдауы нақты емес. Лабораториялық және инструментальдік зерттеулерді жоғары ғылыми-әдістемелік деңгейде орындауында елеусіз қателіктері кездеседі.	Қарастырылып отырған ғылыми құбылыстардың заңдылықтары мен принциптерінің үстірт негіздемесі, оқу бағдарламасына сәйкес материалдың негізгі көлемін оның дербес көбеюіндегі қиындықтармен және жетекші сұрақтардың талабымен әлсіз қолдану. Ақпараттық коммуникациялық технологиялар мен теорияны интеграциялауы және талдауы әлсіз. Лабораториялық және инструментальдік зерттеулерді жоғары ғылыми-әдістемелік деңгейде орындауы әлсіз.	Ақпараттық коммуникациялық технологиялар мен теорияны интеграциялауы және талдауы өте әлсіз және түсініксіз. Лабораториялық және инструментальдік зерттеулерді жоғары ғылыми-әдістемелік деңгейде орындауы да өте әлсіз және түсініксіз. Тапсырма өрескел қателіктермен орындалады, сұрақтарға жауаптарды дұрыс бере алмайды, тұжырымдамалық материалдар мен дәлелдерді нашар пайдаланылды.	Мысалдар келтіруде, көрнекі материалдарды қолдануда ақпараттық коммуникациялық технологиялар мен теорияны интеграциялауы мен жок, қолдану қабілетінің болмауы; Тапсырманы орындай алмаған, қойылған сұрақтарға жауаптар жок, талдау материалдары мен құралдарды пайдалана алмайды. Қорытынды бақылау жүргізу қағидаларын жасай алмайды.

		және дұрыс негіздейді, Лабораториялық және инструментальдік зерттеулерді жоғары ғылыми-әдістемелік деңгейде орындай алатынын көрсете алады.				
--	--	--	--	--	--	--

Емтихан билеттері 3 сұрақтан тұрады. Дұрыс орындалған тапсырмалар үшін жалпы - 100 балл, оның ішінде бірінші сұраққа – 30 балл, екінші сұраққа - 30 балл, үшінші сұраққа - 40 балл.

